

Een Filosofie van Traagheid

EEN FILOSOFIE VAN TRAAGHEID

Filosofische werken

Leni Tas

Een Filosofie van Traagheid

© 2021 Leni Tas

Auteur: Leni Tas

Druk en bindwerk: Brave New Books, Rotterdam

Coverontwerp: Leni Tas

Vormgeving binnenwerk: Brave New Books, Rotterdam

Foto auteur: Ed Nagtegaal

Filosofie algemeen/Poëzie

ISBN: 9789464356779

NUR: 730/306

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

'Dees langsaemheit past groote zaecken'

Joost van den Vondel

*'Het licht van de langzaamheid blijft lang aan de hemel gloeien als het
vuur van de snelheid allang is gedoofd'*

Leo Herberghs

*'Waarom zouden wij
u en ik
niet gerechtigd zijn
tot traag / leven.
Tot zeer / traag / leven.'*

Alexis de Roode

*'Wat duurzaam is en onveranderlijk groeien blijft, blijft groeien dank zij
de langzaamheid'*

Leo Herberghs

*'Ons tijdperk wordt geobsedeerd door het verlangen naar vergetelheid
en om dit verlangen te bevredigen, geeft het zich geheel over aan de
demon van de snelheid; het versnelt de pas omdat het ons te kennen wil
geven dat het niet meer wil dat wij het ons herinneren; dat het zichzelf
beu is; dat het van zichzelf walgt; dat het het flakkerende vlammetje van
de herinnering wil uitblazen.'*

Milan Kundera

Inhoudsopgave

ALS DE GANG VAN DE SLAK	11
Inleiding	13
Gedichten over het trage denken	17
ZOALS DE SLAK IN HAAR SCHULP KRIJPT	65
Inleiding	67
Gedichten over het trage handelen	69
TRAAGHEID IN DE FILOSOFISCHE PRAKTIJKVOERING	147
Inleiding	149
Een filosofisch essay over het trage denken en handelen	151

EEN FILOSOFIE
VAN TRAAGHEID

ALS DE GANG
VAN DE SLAK

Inleiding

Dit boekje als gedichtenbundel wil de filosofisch geïnteresseerde en (te) snelle denker aanzetten tot het zogenaamde “trage denken” en vormt het eerste deel van het “trage leven” op zich. Hiervan zal het tweede deel met de thematiek van het “trage handelen” nog in een aparte bundel met gedichten verschijnen. Dit zojuist vermelde “trage denken” is een theoretisch fenomeen, dat maatschappelijk steeds meer relevant wordt, gegeven de steeds meer in ontwikkeling versnellende digitalisering, informatisering en verdere technologisering van de structuur van onze laatmoderne samenleving.

Risico's nemen daarnaast enorm snel toe in aantal. Men beleeft in steeds grotere mate “beslissende momenten” met de ervaring hierin belangrijke levenskeuzes te moeten maken. Geen wonder dat er grote groepen mensen zijn, die de ontwikkelingen niet kunnen bijbenen en ten gevolge hiervan enorme stress ervaren, zoals het hedendaagse fenomeen keuze-stress doet vermoeden, als ook het verschijnsel maatschappelijke uitsluiting. Kan men niet meer participeren? Dan mag men niet meer participeren.

Het maatschappelijk gestructureerde informatiesysteem is evenveel ontmenselijkt als dat het gedigitaliseerd is, en daarmee is het vanwege een dikke ik-mentaliteit keihard geworden. Zodoende werkt het ook vormen van gekte en waanzin in de hand. Men “moet” in levensdomeinen naar eigen ervaring steeds meer en raakt daarnaast in toenemende zin oriëntatieloos, ontworteld en gedecentreerd van zichzelf.

Versnelling in de binnenwereld, ten gevolge van die van de buitenwereld, houdt men praktisch gezien normaal gesproken niet lang vol. Fundamentele rust is op belangrijke momenten geboden in een druk mensenleven. Onthoudt men zich hiervan, dan komt het eigen-lichaam in opstand. Dit blijkt vervolgens meer te omvatten dan wat aanvankelijk een lastig te beheersen “klomp vlees” toescheen, mogelijk als zelfs geïsoleerd beschouwd van diens omgeving. Het staat eerder in voortdurende wisselwerking met diens omgeving en vormt er een eenheid mee, zoals het een eenheid vormt met de eigen geest van de mens zelf.

Men beleeft het vaak niet zo of denkt het te beleven in plaats van lijfelijk het aldoordringend open bewustzijn te ervaren.

Het is niet alleen de gekte van de starre, haast verslavende denkfixatie van de neurose, die zich vervolgens in werkomgevingen, thuis en andere levensdomeinen op de voorgrond plaatst. Daarnaast is er helaas ook sprake van een tragisch proces van “verwerping” van delen van de eigen belevingswereld, mentale gebeurtenissen van psychose. Werkt onze maatschappij met haar toegenomen snelheid en daaruit ontstane gedragswijzen van vele mensen al deze vormen niet eerder in de hand, vraag ik me af? Toch leven we in deze haastige maatschappij samen met elkaar. We zijn genoodzaakt met bovenvermelde zaken iets te doen.

Wat kan men nu, echter, doen aan de beschreven versnelling? Wat is nu een gepaste omgangsvorm tot een dergelijke uitwendige versnelling? Ik stel met dit bundeltje filosofische gedichten zonder rijm dat we een specifieke vorm van denken behoeven: “het trage denken”. Traagheid betekent in deze context niet uitsluiting van snelheid, maar wel *in* de versnelling van het leven van alledag een bewuste innerlijke vertraging inzetten van bevragende mildheid middels het eigen-lichaam als open bewustzijn. Niet-weten, zo stelt dit bundeltje verder, is het begin en doel van het bestaan van de mens en geen gemakkelijk leerproces, doch eerder het moeilijk te bereiken Hoogste Goed. Het vormt als zodanig de gang van de slak, die traag, maar vasthoudend, naar diens bestemming van zin glijdt.

De filosofische gedichten zijn sterk paradoxaal en abstract van karakter en gecondenseerd geschreven, zodat u als lezer wordt uitgedaagd en mild gestimuleerd om het eigen leesproces inwendig te vertragen. Lezen met volle, maar milde en vragende aandacht wordt van u gevergd. Terminologie van verschillende komaf wordt gehanteerd om u uit te dagen op zoek te gaan naar betekenissen van verschillende verbanden en concepten. Zo kunt u contemplatief uw kennis verbreden en uw wijsheid verhogen.

Mijn doelstelling bij het schrijven is geweest om na te denken over wat traag denken vermag, wat het inhoudt en wat men ermee zou kunnen. Ik zou het prachtig vinden als u zich in deze gedichten zou kunnen herkennen en/of dit bundeltje zou kunnen aanwenden voor een meer zinvolle en wijze manier van denken, waarmee mogelijk

aanwezig leed bij uzelf en/of anderen vermindert. Dan is de opzet van deze verzameling gedichten geslaagd. Ik wens u als lezer een waarlijk Goed leerproces hierin toe.

Wat is nu werkelijk eigen aan het trage denken? Lees verder, contempleer over de gedichten en laat ze, al langzaam herkauwend, het verdere werk doen.

Utrecht, maart 2018

GEDICHTEN OVER
HET TRAGE DENKEN

1

Al het Goede,
het Hoogste Goed,
komt langzaam...
langzaam,
maar zeker.

2

Vasthoudend en traag
van karakter
is de zachte,
milde kracht
van het
genereuze
Hoogste Goed.

3

De slak gaat ongemoeid
niet-wetend
haar levensbeameende,
slome gang
en laat onzichtbaar
haar altruïstisch spoor na,
en komt op de meest
bijzondere plaatsen
in de doelloze Natuur,
al met humor voorzienend
in de eigen fysieke behoeften
middels een voortreffelijke,
kynische impuls
in plaats van cynisch
doelmatig zelfbehoud.
Het eerbiedigt
en geniet
meditatief
van de Natuur.
Zo is de milde Wijze
in verborgenheid,
die met zijn ontspannen hulpvaardigheid
aan alle zijnden
niet-wetend
hun groei bevordert
en dus vanzelf
tegelijkertijd
enerzijds zijn bijzondere
en anderzijds de universele
bestemming
van geheel het onuitputtelijke Zijn
in de duur van een eeuwig heden leeft.
Alle problemen

middels trage vragen
in de kiem smorend,
is er niets
dat de verborgen Wijze opjaagt.
Volop ingetogen genot van
en leven in
harmonie met de Natuur.

4

De slak,
het symbool voor 'traagheid...
trage Wijsheid'
is niets anders dan de deugdzame,
milde,
langzame,
doorzettende,
zorgende,
maar tevens genezende kracht
van vragende twijfel en niet-weten,
immanent aan het Universum:
het aldoordringende
"vragend,
open bewustzijn
van het eigen-lichaam":
een leven lang leren,
indien men doorzet,
aangezien dit Hoogste Goed
juist langzaam
de persoonlijke identiteit
ten Goede transformeert.
Ware onkwetsbaarheid in de geest
van het eigen-lichaam.

5

Het onkwetsbare Hoogste Goed
als het Lege Zijn
is eigen aan de broze mens,
aangezien deze als zijnde
hieraan participeert,
en is net als een standvastig gemoed:
het schommelt de ene keer
naar het ene tegendeel
en de andere keer
naar het andere,
maar toch behoudt het
tegelijkertijd de juiste maat.
Dan komt met een wijze,
niet-wetende levensgang
vanuit het eigen-lichaam
Dit de mens als een zichzelf
interpreterend dier,
langzaam,
maar zeker,
toe.